

Till
Södertälje kommun
Samhällsbyggnadskontoret
Planenheten
151 89 Södertälje
E-post: sbk.plan@sodertalje.se

Yttrande

Planprogram för Södertuna inom Järna kommun del i Södertälje kommun

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn ber härmed att få lämna följande synpunkter på rubricerade förslag till planprogram.

Inledning

Planprogrammet för Södertuna utgör en mycket tidig del av planprocessen för detta område. På basis av vår egen kunskap om såväl området som Järna och Södertälje i sin helhet samt det gedigna utredningsmaterialet bland programhandlingarna – i synnerhet MKBn - tar vi oss därför friheten att här komma med ganska stora förslag till förändringar. Dessa förändringar innebär ett *modifierat planprogram* som gör att natur, miljö och jordbruksmark värnas på ett bättre sätt, samtidigt som de behov av områden för verksamheter som förutses på såväl kort som lång sikt kommer att kunna tillfredsställas. Vårt förslag till modifierat planprogram avslutar vår framställning.

Bakgrund och motiveringar

Delar av det aktuella planområdet, nu benämnt Södertuna, har under åtminstone ett decennium varit föremål för diskussioner om eventuellt nyttjande för olika ändamål, såsom bostäder, verksamheter och naturreservat. En ”joker” har förstås varit osäkerheten om ostlänkens dragning. Vi har under denna tid tagit del av och avgett yttranden över remisser (2012-2014) som berör området, bland dem Fördjupad översiktsplan för Järna (FÖP Järna), Översiktsplan för Södertälje (ÖP) och Bildande av Tunaskogens naturreservat. I samtliga fall har vi ställt oss bakom förslag om såväl verksamheter och bostäder som naturreservat (benämnt Tuna) här. Ett skäl bakom detta är de förslag som fanns om att bygga bostäder vid Svåsettershöjden och området öster därom. Vi menade att med ett byggande inom Södertuna så kunde detta undvikas. En springande punkt var principen om ”inifrån-ut”, en central princip för både FÖP Järna och ÖP; något vi också helhjärtat ställde (och ställer) upp på.

När vi nu nämner dessa planer tar vi tillfället i akt att påpeka en felaktighet i planprogrammet för Södertuna när det anger att det är ”*förenligt med såväl gällande ÖP som FÖP Järna*”. I själva verket utpekar dessa bara *en del* av det nu aktuella planområdet som utvecklingsområde för verksamheter. I stort sett hälften av det som nu benämns Södertuna angavs nämligen i dessa översiktsplaner som utredningsområde för ostlänken. Därtill var den nordöstra delen av planområdet inte alls specificerad.

De utredningar och handlingar som nu presenterats påvisar områdets värde ur många synpunkter. Det gäller natur, miljö, kultur, friluftsliv och rekreation samt dess nytta för näringar som skogsbruk, visst jordbruk mm. Mot denna bakgrund och sett isolerat kan man kanske förvänta sig att Naturskyddsföreningen skulle motsätta sig exploatering av ens någon del av området, dvs förorda det i MKBn beskrivna "nollalternativet", vilket innebär att det i sin helhet värnas mot ianspråkstagande för andra ändamål än dagens. Det gör vi dock inte.

Istället godtar vi viss exploatering. Detta eftersom vi ser en realism i den verklighetsbeskrivning som kommer till uttryck i planbeskrivningen med anknytande dokument, dvs att det finns och även framgent kommer att finnas ett stort behov av verksamhetsområden i och omkring Södertälje och Nykvarn. Där sägs att "*Många företag i Stockholmstrakten söker idag nya lokaliseringar utanför Stockholms centrala delar eftersom det finns begränsade möjligheter till exploatering inom Stockholmsområdet. Behovet av verksamhetsmark inom Södertälje kommun är stort då många av företagen inom kommunen expanderar. Även stora internationella företag inom Södertälje kommun håller på att växa och behöver ny verksamhetsmark.*" Vi ser ju också det stora trycket på att ta mark för verksamheter i anspråk i områdena söder om motorvägen mellan Södertälje och Nykvarn, i synnerhet på f d militärområdet Almnäs, samt norr om Nykvarn.

Konsekvensen av en framgång för ett generellt "nej" till exploatering skulle därför medföra att mark av motsvarande storlek kommer att behöva tas i anspråk någon annanstans; och det kan då komma att utgöras av mark och områden med kanske ännu större behov av att värnas. Förutom skäl som anges ovan (natur, miljö, friluftsliv etc) kanske dessa alternativa områden har omgivningar som är ännu känsligare än Södertuna för sådant som buller, förorenad luft, lukt, visuellt och annat. Södertuna har ju en fördel i att det, med undantag av dess sydligaste del, ligger relativt mer avskilt från störningskänsliga omgivningar än många andra eventuellt tänkbara områden pga dess läge mellan järnvägen och motorvägen. Dessutom finns här bara ett fåtal verksamheter och bostäder pga att det under lång tid har hållits "i träda" pga osäkerheten om ostlänkens kommande dragning.

Den faktor som, generellt sett, begränsar tillgången till lämpliga, eller möjligen tänkbara, områden för exploatering (t ex för verksamheter) är framför allt att jordbruksmark inte ska tas i anspråk – lagligen uttryckt så här "*Brukningensvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.*"

Detta är också för oss en helt grundläggande och i stort sett oftergivlig princip. Sett till Södertuna så har vi faktiskt svårt att förstå att planprogrammet ens föreslår att ta en del av dess jordbruksmark i anspråk, med i vår mening delvis krystade motiveringar. *Förutom att bryta mot principen i sig så finns ju alternativ, nämligen att nyttja (skogs-)mark norr om planområdet.* Mer om detta nedan i vårt inledningsvis nämnda förslag till modifierat planprogram. Även skogsmark kan såklart vara viktig, men valet mellan sådan mark och jordbruksmark är nästan alltid enkelt: jordbruksmark är viktigast och måste värnas!

Slutligen vill vi här framhålla MKBns konstaterande att "*Ur ett ekologiskt perspektiv är det bättre att koncentrera verksamhetsområdet till den norra delen av området. Istället för att lämna små luckor av naturmark är det bättre att koncentrera den sparade naturmarken till södra delen. Istället för att ta hänsyn till det försvagade spridnings sambandet för barrskogslevande arter bör hänsyn tas till kärnområdet för dessa.*". Vi instämmer, och konstaterandet utgör också en grund för vårt förslag.

Ett modifierat planprogram

När vi nu redovisar våra förslag till förändringar, och därmed ett modifierat planprogram, ska det ses i ljuset av det ovan anförda.

Detta modifierade planprogram går ut på att värna större delen av planområdets södra del mot exploatering. Mer precist avses fastigheterna Överjärna-Tuna 1:2, Håknäs 12:1 (utom dess nordöstligaste del, ner till den befintliga vägen) och fastigheterna söder därom. Här ska rymmas ett naturreservat helt enligt planprogrammet samt ett status quo vad gäller hela den övriga södra delen, vilket innebär att skog, jordbruksmark, natur etc behålls som idag.

Den norra delen, dvs fastigheterna Gerstaberger 1:7, Gerstaberger 1:16 och Håknäs 4:16 och den nordöstligaste delen av Håknäs 12:1 (enligt ovan, vilken har begränsade naturvärden, ingen jordbruksmark och dessutom är starkt störd från E4-an) kan tas i anspråk för verksamheter i enlighet med planprogrammet, inkl de undantag för natur och kultur mm som finns där - samt med undantag av den där befintliga jordbruksmarken som vi alltså anser ska värnas. Vad gäller de viktiga frågorna om markavvattnings, flödesfördröjningsanordningar etc så tror vi att de utredningar och förslag mm som redovisas/föreslås i stort sett gäller även för det modifierade planprogrammet eftersom de känsligaste områdena tycks finnas i den norra delen. Men detta måste givetvis utredas,

Som ”kompensation” för den mark i den södra delen som planprogrammet anger som mark för verksamheter, men som alltså undantas i det modifierade planprogrammet, kan *områden norr om planområdet tas i anspråk*. Det är alltså områden tänkta för en expansion på mycket lång sikt som föreslås att tas i anspråk tidigare än tänkt – om än ganska långt fram i tiden, typ om ett decennium. Vi stöder oss här på planhandlingarna som uttrycker det så här: *”Södertuna arbetsplatsområde ... kan på lång sikt utvecklas och expandera norrut.”* Samtidigt är ju detta en gardering inför osäkerheten om vilka ytterligare behov som framtiden kan medföra.

Vi föreställer oss att en utbyggnad norrut – såväl utan som i linje med vårt förslag – kommer att kräva en ny motorvägsavfart/-påfart ungefär där Gerstabergervägen korsar. Det är alltså bara tidsaspekten som skiljer mellan planprogrammet och det modifierade planprogrammet. Fram tills dess kan en lämpligt lokaliserad väg från verksamhetsområdet i den norra delen av Södertuna genom den södra delen till trafikplats Järna, i stort sett i nuvarande skick, försörja området. *En utbyggnad av trafikplats Järna behövs därför inte. Motsvarande resurser kan läggas på den nämnda av/påfarten.* Som en ”bonus” kommer därmed störningarna från verksamhetsområdet på omgivningen, i synnerhet mot sydväst, att bli ännu mindre än vad planprogrammet orsakar. Det öppnar de facto också för eventuella bostäder eller annat mindre störande än verksamheter inom denna södra del av Södertuna om framtiden så kräver. Det är dock inget vi föreslår.

Vår kontaktperson i detta ärende är Kerstin Karlsson, tel 070-6371127, mail solklar@telia.com

Södertälje den 10 juni 2022

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn

Lars Klasén
ordförande
073-5638001, lars.klasen@outlook.com